

Ajankohtaista TSV:n vertaisarviointitunnuksesta

Anna-Sofia Ruth ja Janne Pölönen
Julkaisufoorumi

Ajankohtaista julkaisemisessa

13.5.2016

Tieteiden talo

Tunnus vertaisarvioituille tiedejulkaisuille

- TSV:n hallitus hyväksyi joulukuussa 2013 tunnuksen rekisteröimisen tavaramerkiksi
- Tunnus julkistettiin syksyllä 2014

Tunnusta käyttävät sarjat ja kustantajat

- Laajasti käytössä
 - 7 tieteellistä kirjankustantajaa
 - 115 sarjaa (noin 1/3 kotimaisista sarjoista)

Vuosi	Käyttöoikeuden saaneita
2014	42
2015	60
2016	13

<http://tsv.fi/fi/palvelut/tunnus/tunnusta-kayttavat-kirjankustantajat-ja-julkaisusarjat>

Kuka tunnusta voi hakea?

- Suomessa säännöllistä tieteellistä julkaisutoimintaa harjoittava seura, yritys tai muu vastaava organisaatio (ei omakustanteille)
- Tunnuksen käyttöoikeutta voi hakea sähköisellä lomakkeella
 - Kirjankustantajan ominaisuudessa
 - Yksittäiselle julkaisusarjalle
 - Erikseen sekä sarjalle että kustantajan ominaisuudessa
- Tässä vaiheessa julkaisusarjan tai kustantajan www-sivuilta täytyy löytyä kuvaus sen vertaisarviointikäytännöistä, muuten käyttöoikeutta ei voida myöntää

Mitä ehtoja pitää täyttää?

- Kirjankustantaja / tieteellinen julkaisusarja kuvaa verkkosivuillaan omat vertaisarviointikäytäntönsä
- Tiedekustantaja sitoutuu noudattamaan
 - Tunnuksen käytölle asetettuja ehtoja
 - Suomen tiedekustantajien liiton ohjeita vertaisarviointiin
 - Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) Hyvä tieteellinen käytäntö -ohjeita
- Tiedekustantaja merkitsee vertaisarvioidut kirjoitukset siten, että ne voidaan yksiselitteisesti erottaa vertaisarvioimattomista kirjoituksista, sekä ilmoittaa verkkosivuillaan käyttävänsä TSV:n tunnusta
 - Yksityiskohtaiset ohjeet esimerkkeineen löytyvät verkkosivuilta

Tarkennuksia kriteereihin 1

- Kriteerien laatimisen (2014) jälkeen tehty muutamia tarkennuksia:
 - Tunnusta ei tule merkitä ennen väitöstilaisuutta tai sellaisenaan julkaistuihin väitöskirjoihin, sillä kyseessä on yliopiston asettaman arviointiprosessin läpikäyvä opinnäytetyö. Mikäli väitöskirjan pohjalta laaditaan uusi teos, tunnusta voidaan käyttää. Tuolloin teoksen arvioinnin suorittaa kaksi riippumatonta asiantuntijaa. Kevyempi yhden vertaisarvioijan suorittama arviointi kuitenkin riittää niissä tapauksissa, joissa kustantajalla on käytettävissään väitöskirjan tarkastajien lausunnot sekä tekijän laatima seikkaperäinen muutosraportti.

Tarkennuksia kriteereihin 2

- Kriteerien laatimisen (2014) jälkeen tehty muutamia tarkennuksia:
 - Tunnus merkitään julkaisuihin hakemuksen hyväksymispäivämäärästä alkaen, ei takautuvasti ennen hyväksymispäätöstä ilmestyneisiin julkaisuihin (vaikka kriteerien mukainen arviointikäytäntö olisikin jo aiemmin ollut olemassa).
 - Tunnus on tarkoitettu tieteellisille julkaisuille, eli vertaisarviointiprosessissa kiinnitetään erityisellä tavalla huomiota tulosten luotettavuuteen, omaperäisyyteen ja uutuusarvoon – taustalla keskustelu tieto- ja tiedekirjojen eroista.
 - Kustantajan on suositeltavaa kertoa verkkosivuillaan (esim. kirjoittajaohjeiden yhteydessä) dokumentointivelvollisuudestaan, jotta kirjoittajat ovat tietoisia asiasta jo käsikirjoitusta tarjotessaan.

Miten käyttöehtojen täyttymistä valvotaan?

- Ehtojen täyttymisestä vastaa tunnuksen käyttöoikeuden myöntämisen jälkeen pitkälti tiedekustantaja itse
- Jos ongelmia ilmenee, TSV tai TENK voi pyytää vertaisarviointia koskevat tallennetut dokumentit nähtäväkseen
- Tunnuksen käyttöehtoihin sitoutuneet, tunnusta käyttävät sarjat ja kirjankustantajat on listattu julkisesti, tunnuksen verkkosivulla on myös palaute-lomake
- Tunnuksen käytölle asetettuja ehtoja rikkova tiedekustantaja voi menettää käyttöoikeuden Julkaisufoorumin ohjausryhmän päätöksellä

Mitä tunnuksesta voi päätellä?

- Tunnus kertoo, että teksti on jo ennen julkaisemista käynyt läpi vertaisarviointiprosessin tiedeyhteisön noudattamien laadullisten ja eettisten vaatimusten mukaisesti, ja että mahdollisissa ongelmatapauksissa arviointiin liittyviin asiakirjoihin on mahdollista palata
- Tunnus ei kerro tekstin tieteellisestä tai yhteiskunnallisesta merkityksestä ja vaikuttavuudesta
- Tunnus kertoo, että artikkeli tai kirja täyttää OKM:n kriteerit vertaisarvioidulle julkaisulle
 - Huomioitava julkaisun ilmestymisaika vs. tunnuksen käyttöoikeuden myöntämisaikajankohta kyseiselle sarjalle / kustantajalle
 - 2016 alkaen verkkosivuilla näkyvissä myöntämispäivämäärät

Käytön seuranta

- Tarkistuskierrros huhtikuussa 2016:
 - n. 70 prosentilla käyttöoikeuden saaneista oli verkkosivuillaan ilmoitus tunnuksen käyttöönotosta
 - 17 verkkolehdeillä oli ohjeiden mukainen merkintä lehden sisällysluettelossa, 29:lla ei ollut (artikkelissa sen sijaan saattoi olla)
 - Pelkästään painettuna ilmestyvien julkaisujen tarkistaminen syksyllä 2016
- Jatkotoimenpiteitä
 - Lähetetään viestiä niille [kustantajille/lehdille](#), jotka eivät ole kohtuullisen ajan sisällä ottaneet tunnusta käyttöön – perutaan käyttöoikeus ja poistetaan listalta tietyn ajan kuluessa
 - Mikä olisi kustantajan näkökulmasta sopiva aikaraja, johon mennessä muutokset tulee toteuttaa ja tunnus ottaa käyttöön?

Tutkimusta vertaisarvioinnista 1

Tenopir et al. 2013 kyselytutkimus (3,650 tutkijaa): [Trustworthiness and authority of scholarly information in a digital age](#) (*Journal of the Association for Information Science and Technology* 2015)

- Vertaisarvioituja lehtiä pidettiin tärkeimpänä luotettavan tiedon lähteenä, ja tiedon luotettavuutta arvioidaan ensisijaisesti sisällön perusteella
- Omien tutkimustulosten julkaisufoorumin valintaan vaikuttavat eniten relevanssi tutkimusalan kannalta ja vertaisarviointi
- Vertaisarvioituja lehtiä pidettiin arvostetuimpina ja laadukkaimpina julkaisukanavina, joissa julkaiseminen on tärkeitä myös meritoitumisen ja rahoituksen kannalta
- OA-lehdet myös luotettavia tietolähteitä jos asianmukainen vertaisarviointi

Tutkimusta vertaisarvioinnista 2

Wiley:n 2015 kyselytutkimus (2,982 lehtien vertaisarvioijaa): [Rewarding reviewers – sense or sensibility?](#) (*Learned Publishing* 2016)

- Tärkeimpiä syitä ryhtyä vertaisarvioijaksi: aktiivinen toiminta tiedeyhteisössä, vastavuoroisuus, tutkijan velvollisuus
- Päätökseen ottaa arviointitehtävä vastaan vaikuttaa eniten lehden maine ja arvostus sekä henkilökohtainen suhde toimittajaan (vaikuttaa myös arviointiin käytettyyn aikaan ja aikataulun noudattamiseen)
- Akateemisena meriittinä vertaisarviointi olisi vastaajien mukaan huomioitava nykyistä paremmin
- Yleisimmin arvioijat saavat opastusta arviointitehtävään lehtien arviointiohjeista, tutkimuseettisistä ohjeistuksista, sekä epämuodollisesti ohjaajilta ja kollegoilta
 - 77 % vastaajista oli kiinnostunut koulutuksesta: arviointiraportin laadinta, rakentavan kritiikin antaminen, plagiaatintunnistus, jne.

Kiitos! Kysymyksiä?

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus